

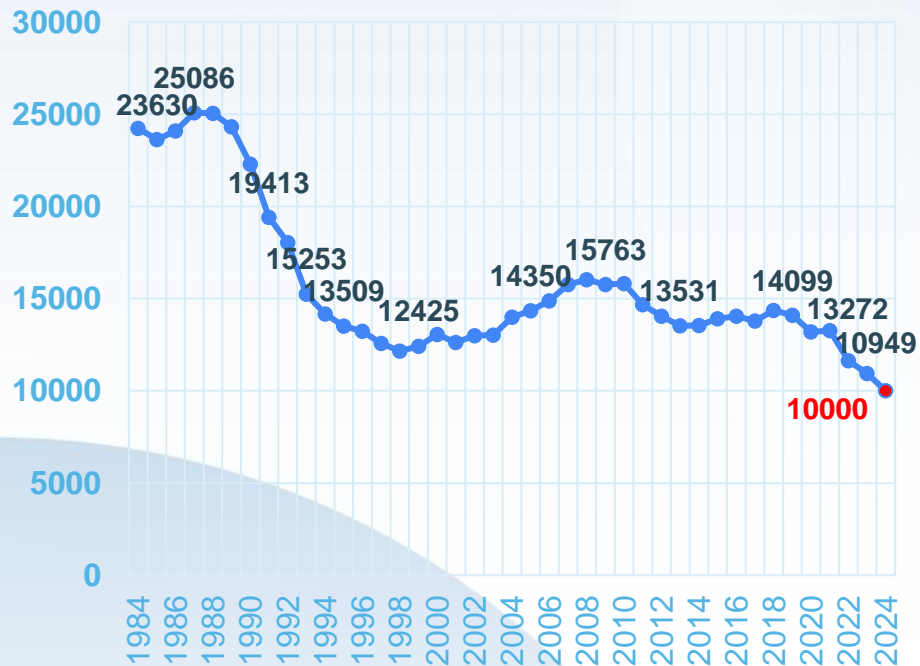
Sündimusest Eestis ja maailmas

Lea Danilson-Järg

Pühajärve rahvastikuseminar 21.-22. september 2024

Sündimus Eestis 1984-2024

Sündide arv

Summaarne sündimuskordaja

Globaalne sündimus

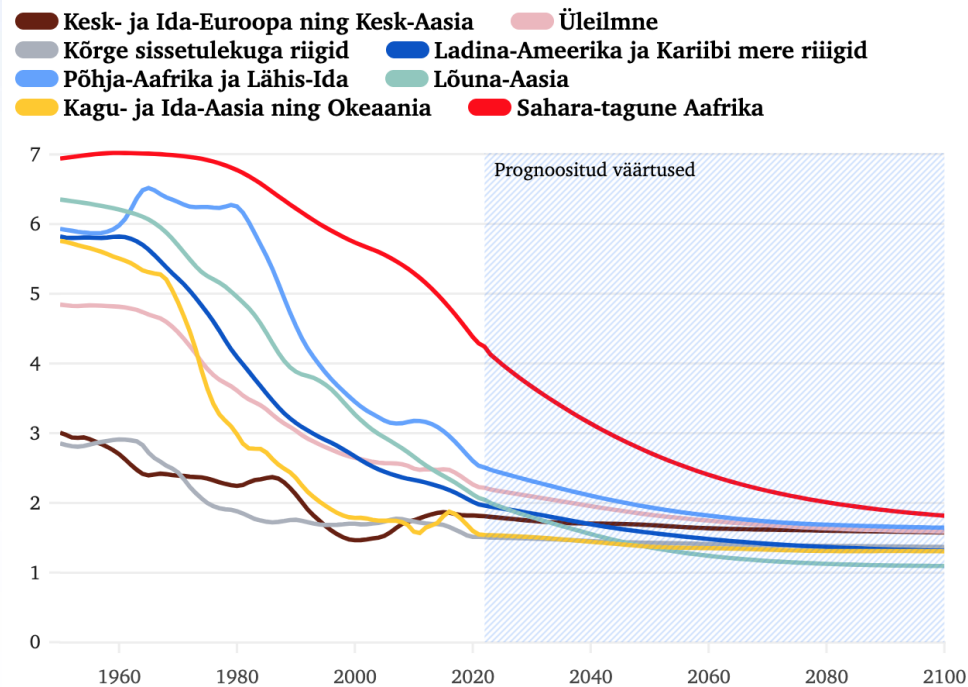
1950. aastal oli globaalne keskmine sündide arv 5 last naise kohta.

2024. aastal on globaalne keskmine 2,25 last naise kohta.

Prognoosi kohaselt langeb laste arv naise kohta globaalselt 2,1-le 2040-ndate aastate lõpuks (ÜRO 2024 prognoos)

või juba aastaks 2030 (teadusajakiri Lancet; vt joonist, PM 12.04.2024).

Demograafiline üleminek algas eri piirkondades erineval ajal – hilisem algus, kiirem sündimuse vähenemine.

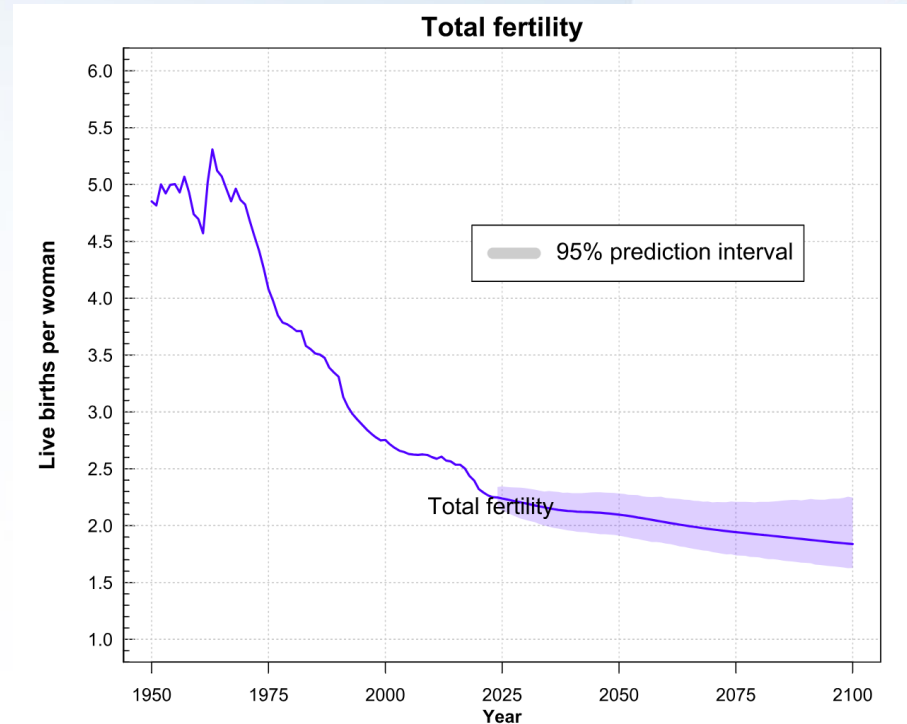
Allikas: The Lancet/InfoCatlica/IHME

ÜRO sündimuse prognoos 2024-2100

Olukord aastal 2024:

- Rohkem kui pooltes riikides sünnitavad naised keskmiselt vähem kui 2,1 last ehk alla taseme, mis on vajalik rahvastiku suuruse säilitamiseks ilma migratsioonita.
- Peaaegu viiendikus riikides, sealhulgas Hiinas, Itaalias, Koreas, Hispaanias on sündimus ülimaldal – alla 1,4 elussünni naise kohta.

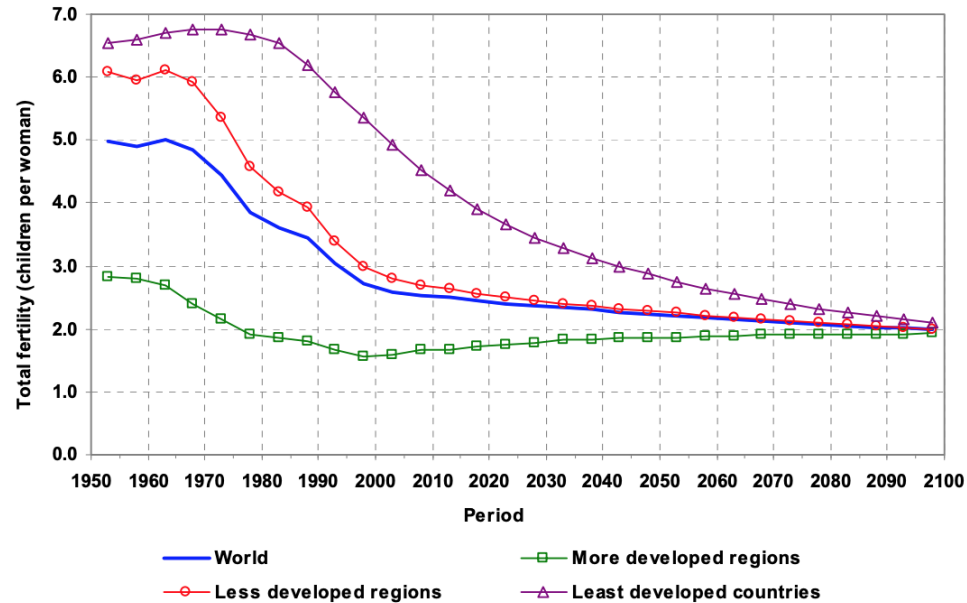
Sündide arvu mõjutab reproduktiiveas (15-49) naiste arv, mis kasvab kuni 2050. aastate lõpuni, jõudes tänaselt 2 miljardilt 2,2 miljardini, siis väheneb.

ÜRO sündimuse prognoos 2013. aastal

10 a tagasi prognoositi, et arenenud riikide sündimus tõuseb tasapisi peaaegu taastetasemele tagasi ning mujal ei lange sellest allapoole. Nii pole läinud.

Figure II.1. Total fertility trajectories for the world and development groups, 1950-2100 (medium variant)

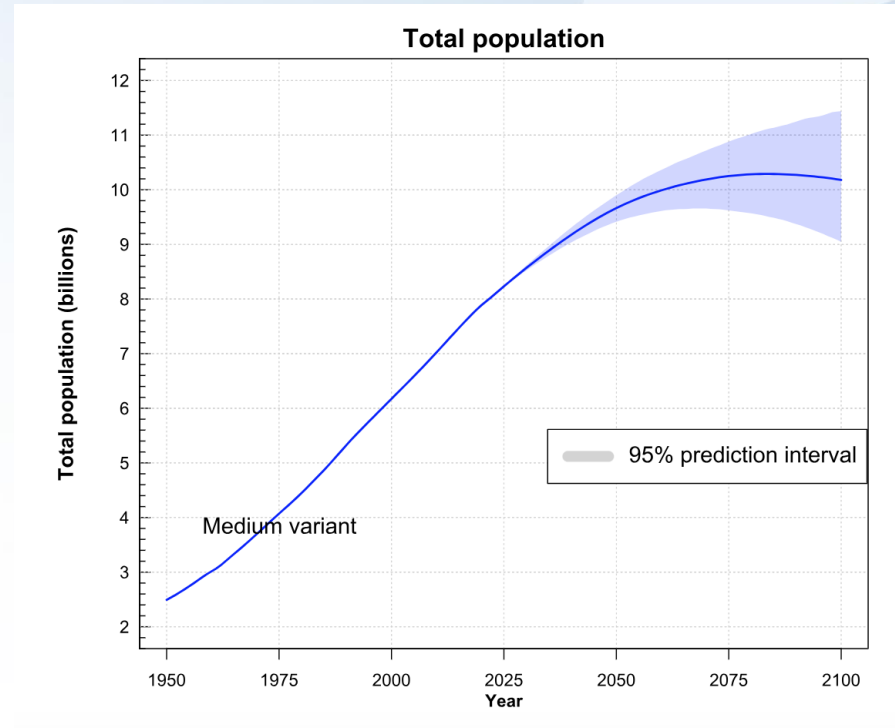

Source: Population Division of the Department of Economic and Social Affairs of the United Nations Secretariat (2013). *World Population Prospects: The 2012 Revision*. New York: United Nations.

ÜRO rahvastikuproгноos 2024-2100

- 2024. aastal on maailma rahvaarv 8,2 miljardit.
- Rahvaarv kasvab veel 50-60 aastat ning tipneb 10,3 miljardi juures 2080. aastate keskel.
- Peale tipu saavutamist hakkab rahvaarv vähenema ning sajandi lõpuks langeb 10,2 miljardile.

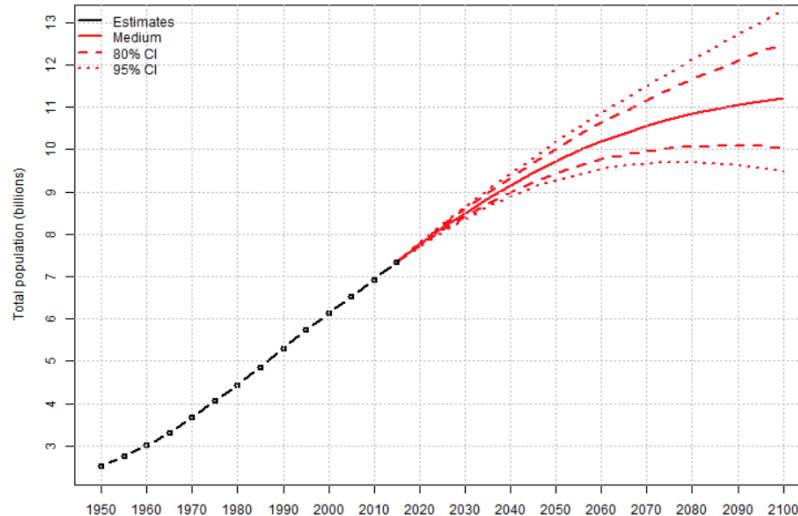
(UN World Population Prospects 2024)

ÜRO rahvastikuproгноos 2015

Veel 2015. aastal prognoositi, et maailma rahvastik kasvab ca 11 miljardini sajandi lõpuks.

Figure 2. Population of the world: estimates, 1950-2015, medium-variant projection and 80 and 95 per cent confidence intervals, 2015-2100

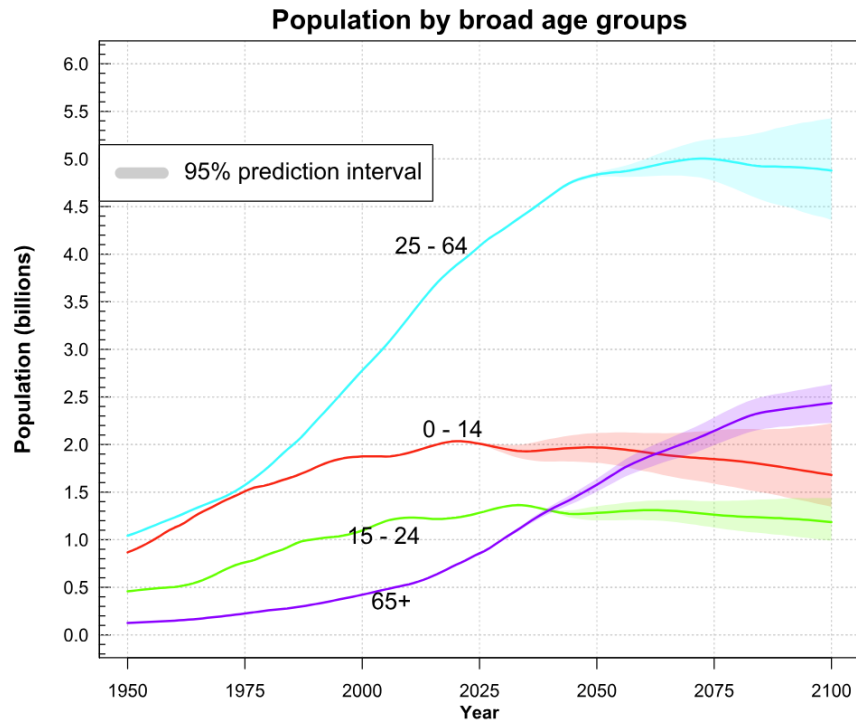

Source: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2015). *World Population Prospects: The 2015 Revision*. New York: United Nations.

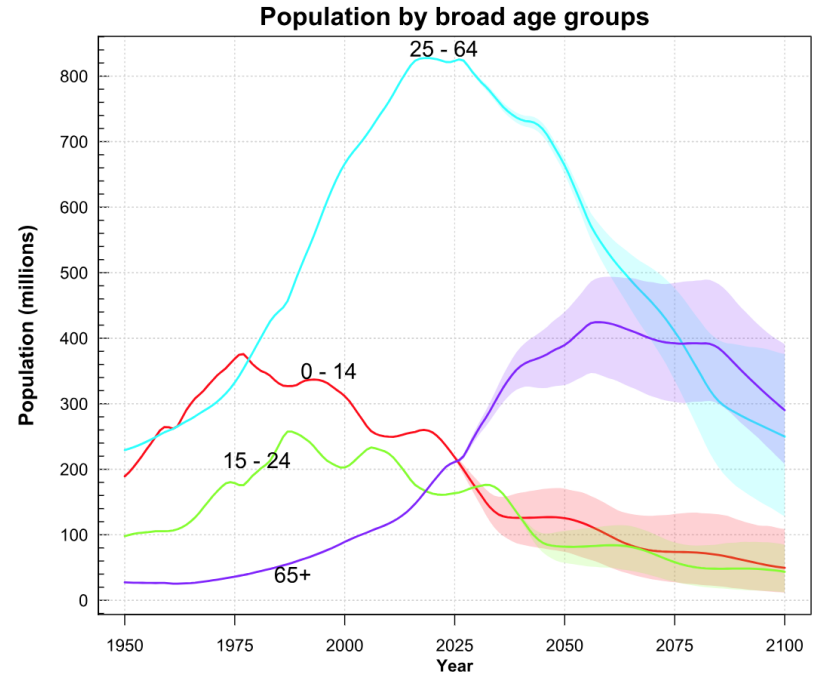
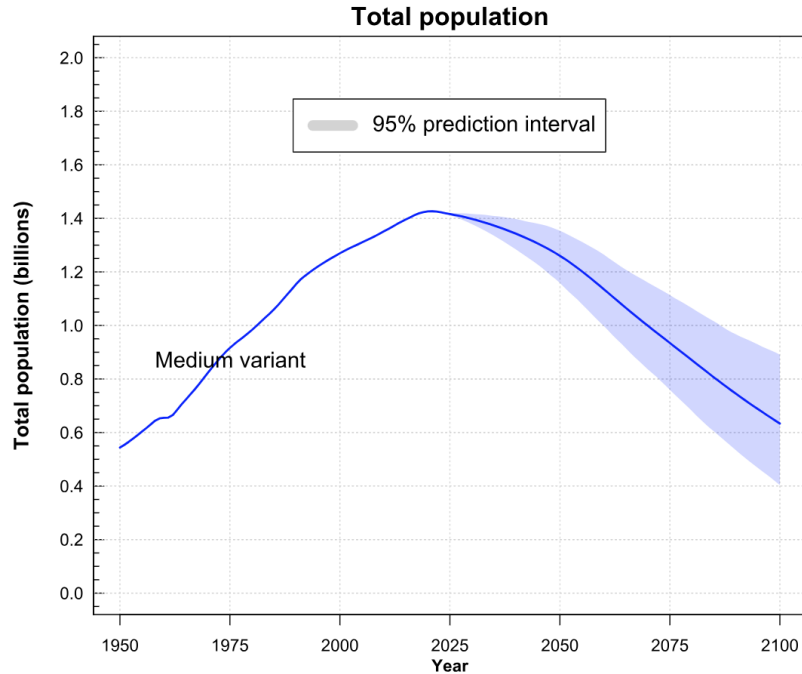
United Nations Department of Economic and Social Affairs/Population Division
World Population Prospects: The 2015 Revision, Key Findings and Advance Tables

Maailma rahvastiku vanuselise koostise prognoos

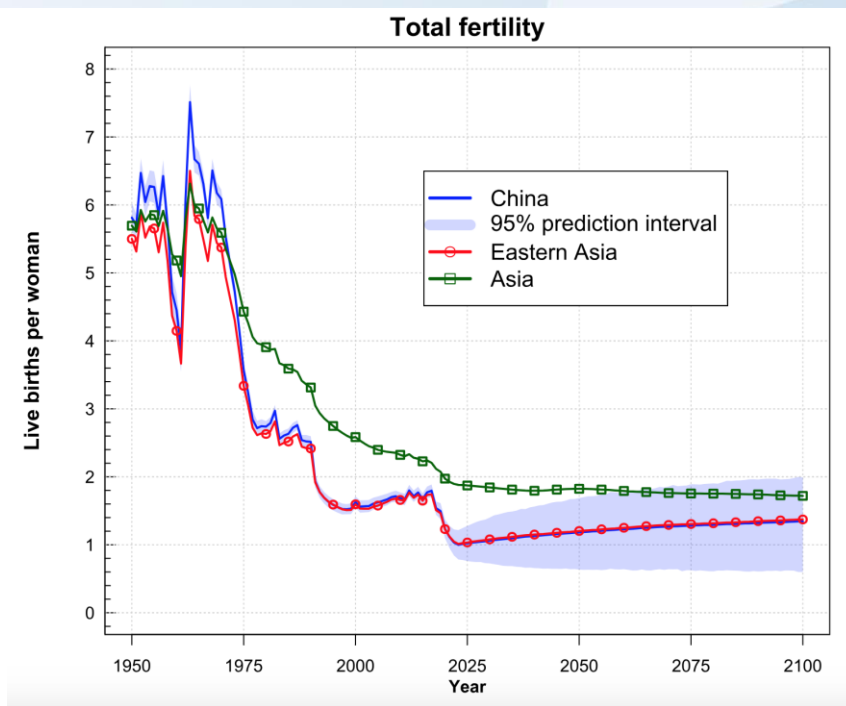
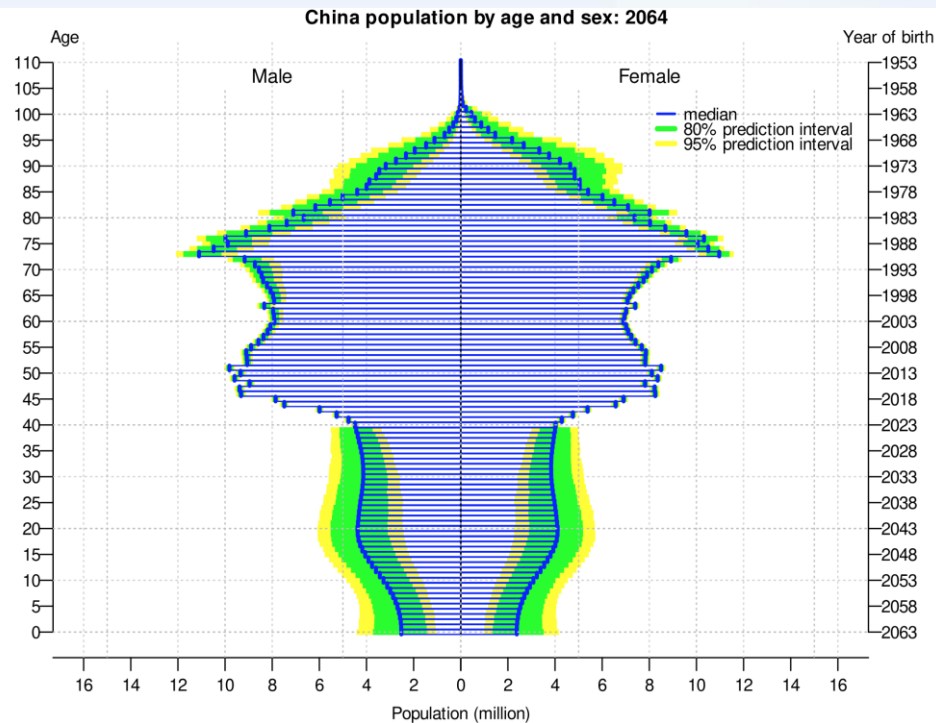
- Aastaks 2080 ületab 65-aastaste ja vanemate arv alla 18-aastaste arvu.
 - 63 riiki, sealhulgas Saksamaa, Hiina ja Venemaa (kokku 28% rahvastikust), on juba oma rahvastiku maksimumi saavutanud ning edaspidi kahanevad 30 aastaga 14%.
 - 48 riiki, sealhulgas Brasiilia, Türgi ja Vietnam (kokku 10% rahvastikust) saavutavad maksimumi eeldatavasti aastaks 2054.
 - Ülejäänud 126 riigi rahvastik saavutab tipu peale 2054. a, osa neist kasvab ka peale 2100. a. Neist 9 riigis nagu Angola, Kesk-Aafrika Vabariik, Kongo, Niger ja Somaalia rahvaarv kahekordistub aastaks 2054. Muutustest neis riikides sõltub ka globaalse rahvastiku tipu saabumine.
- (UN World Population Prospects 2024)

Hiina rahvastikuprognosis (ÜRO 2024)

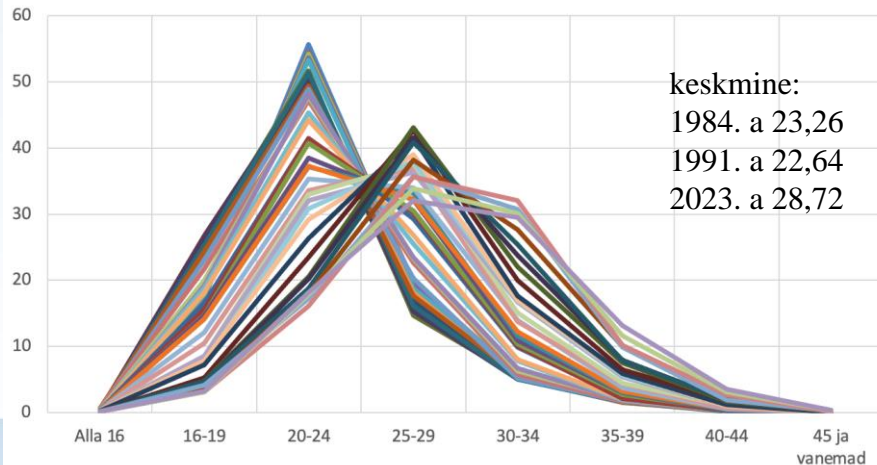
Hiina rahvastikupüramiidi ja sündimuse prognoos (ÜRO 2024)

Sündimus Eestis

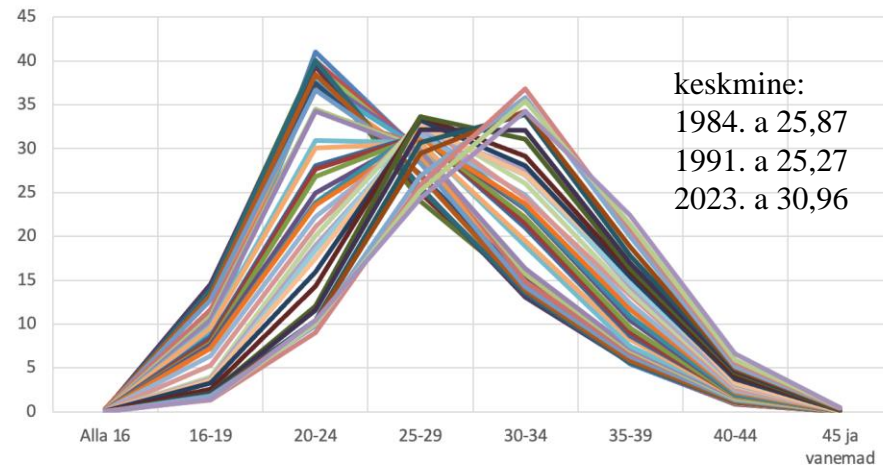
Lapsed sünnivad oluliselt hiljem

1. lapse sünd vanuserühma järgi (%)

— 1984 — 1985 — 1986 — 1987 — 1988 — 1989 — 1990 — 1991
— 1992 — 1993 — 1994 — 1995 — 1996 — 1997 — 1998 — 1999
— 2000 — 2001 — 2002 — 2003 — 2004 — 2005 — 2006 — 2007
— 2008 — 2009 — 2010 — 2011 — 2012 — 2013 — 2014 — 2015
— 2016 — 2017 — 2018 — 2019 — 2020 — 2021 — 2022 — 2023

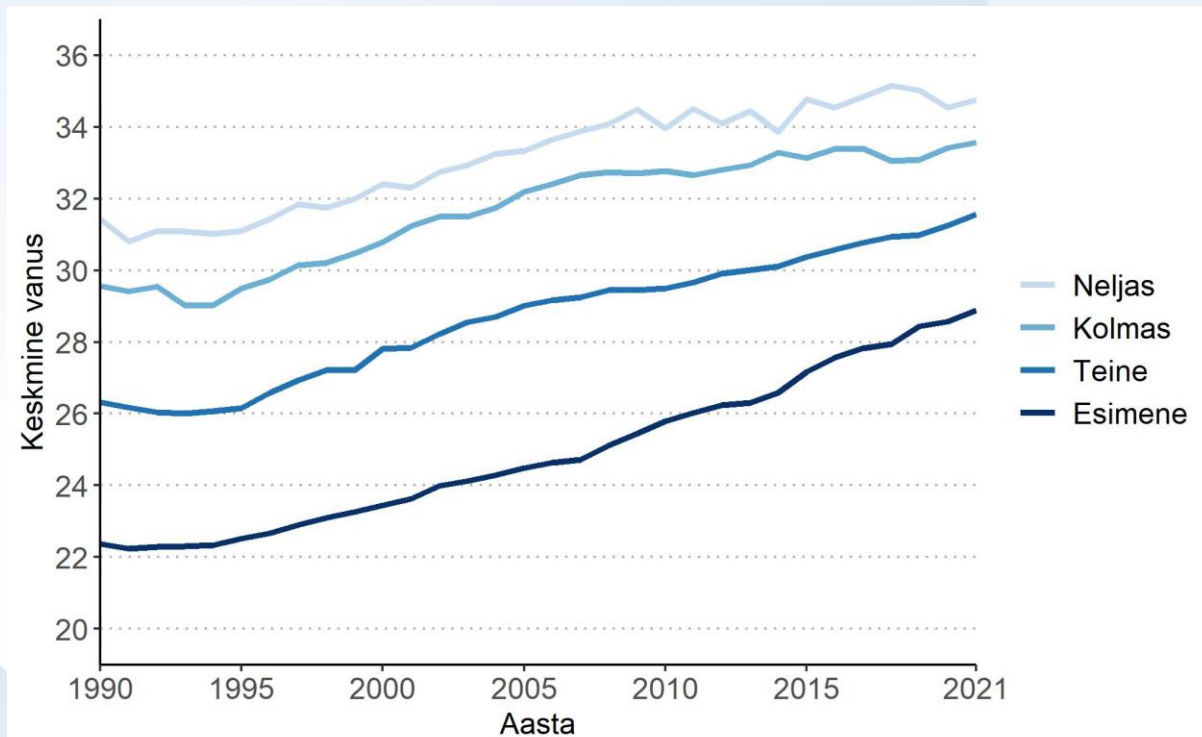
Kõik sünnid vanuserühma järgi (%)

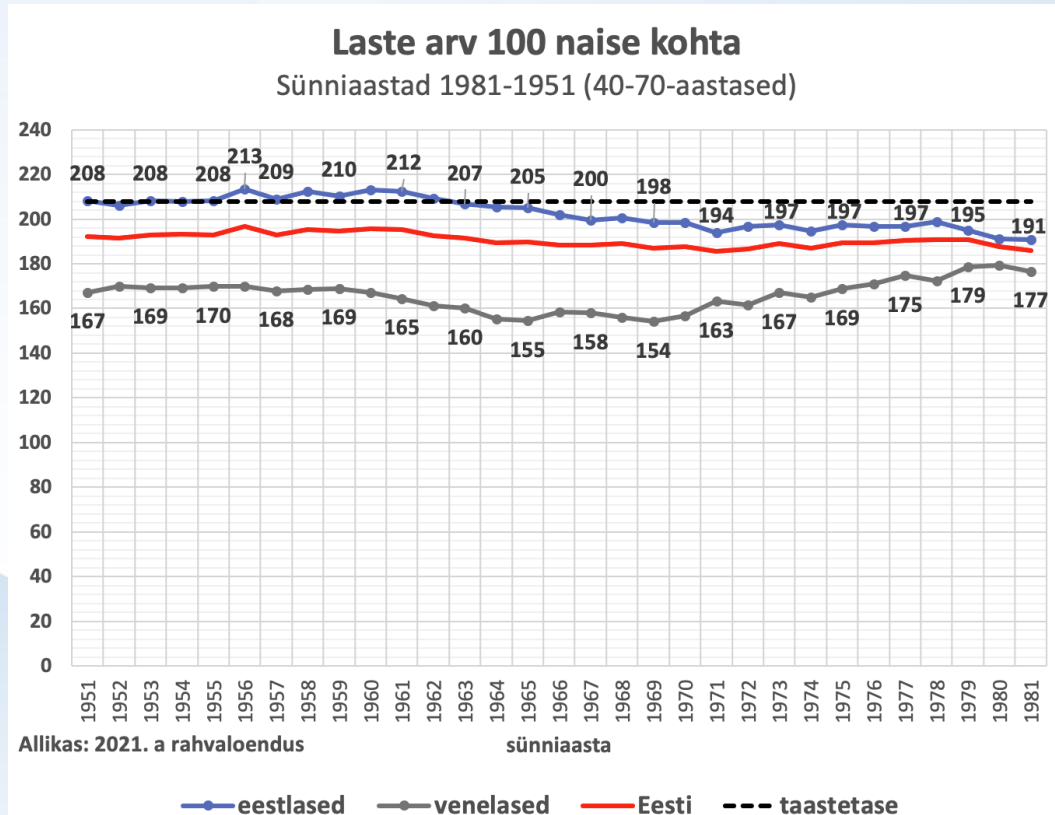
— 1984 — 1985 — 1986 — 1987 — 1988 — 1989 — 1990 — 1991
— 1992 — 1993 — 1994 — 1995 — 1996 — 1997 — 1998 — 1999
— 2000 — 2001 — 2002 — 2003 — 2004 — 2005 — 2006 — 2007
— 2008 — 2009 — 2010 — 2011 — 2012 — 2013 — 2014 — 2015
— 2016 — 2017 — 2018 — 2019 — 2020 — 2021 — 2022 — 2023

Sünnitusea kasv vähendab aastast sündide arvu ja summaarset sündimuskordajat

- Kõige enam on kasvanud 1. lapse saamise vanus.
- Järgnevateks sündideks vähem aega - bioloogilised piirid pole muutunud.
- Sünnitusea tõusuga on kaasnenud kõigi aastapõhiste sündimuse tasemenäitajate vähenemine.

40-45-aastastel Eesti naistel on keskmiselt 1,9 last

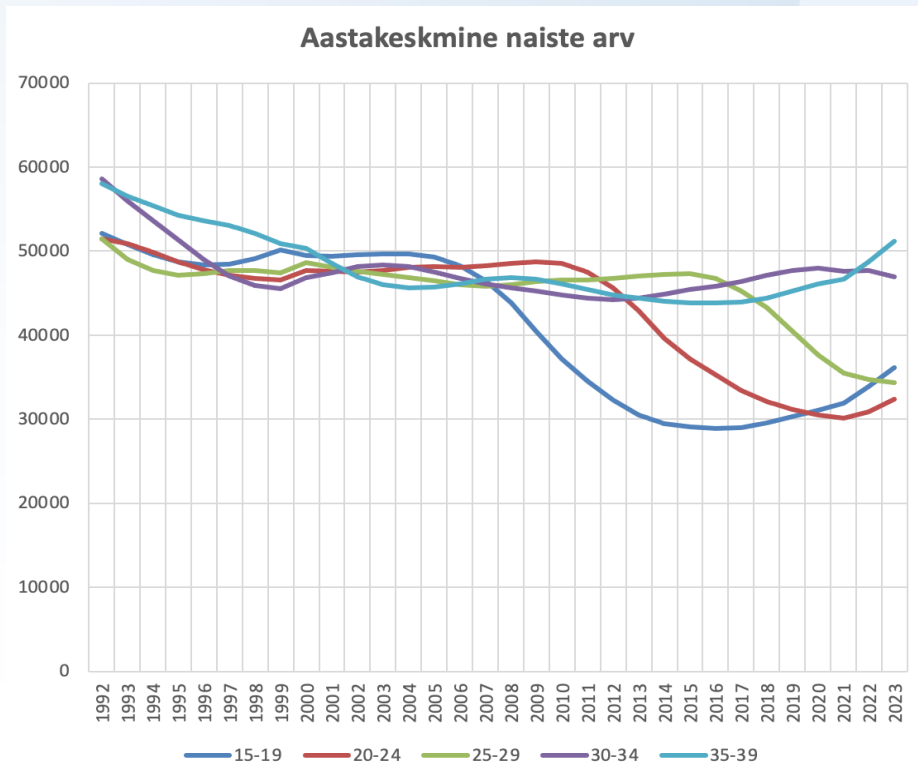

Väiksemad aastakäigid vähendavad sündide arvu

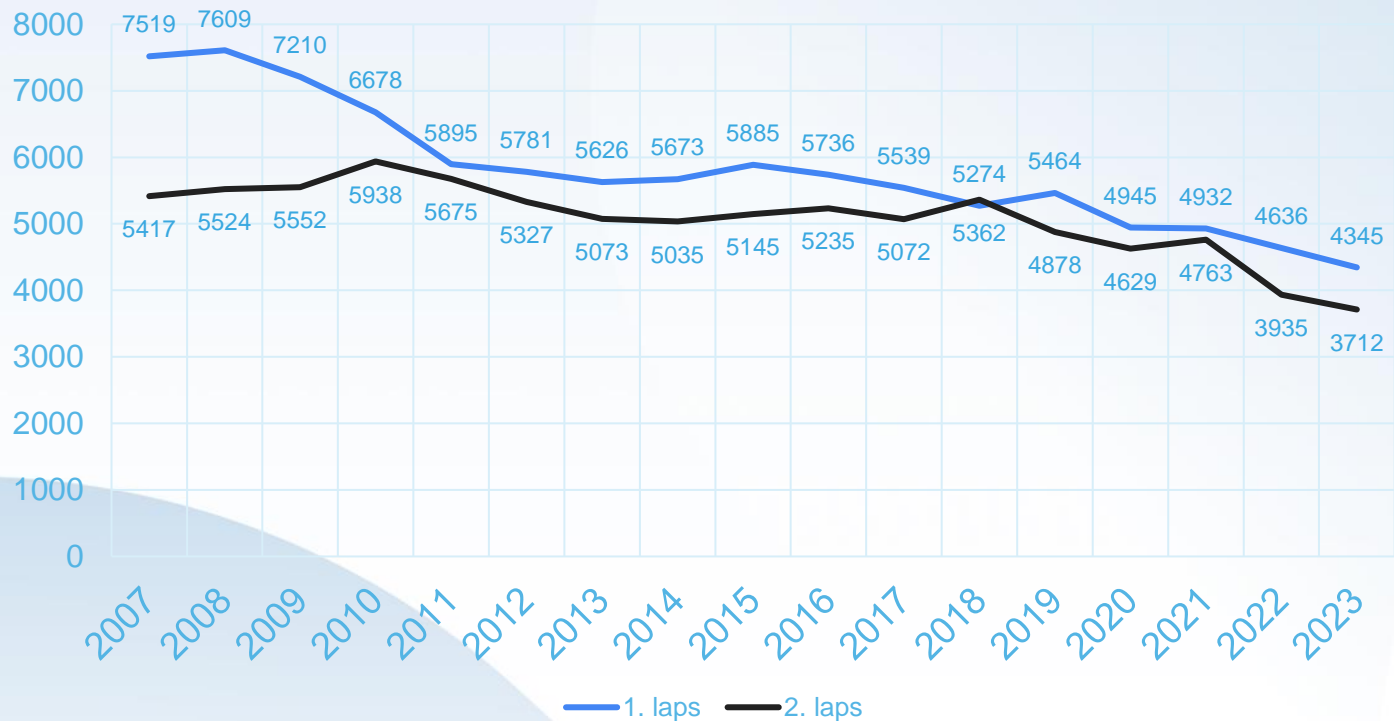
Enne 30. eluaastat sünnib:

- 1. lapsi 60-70%
- 2. lapsi 30-40%
- 3. lapsi 20-25%

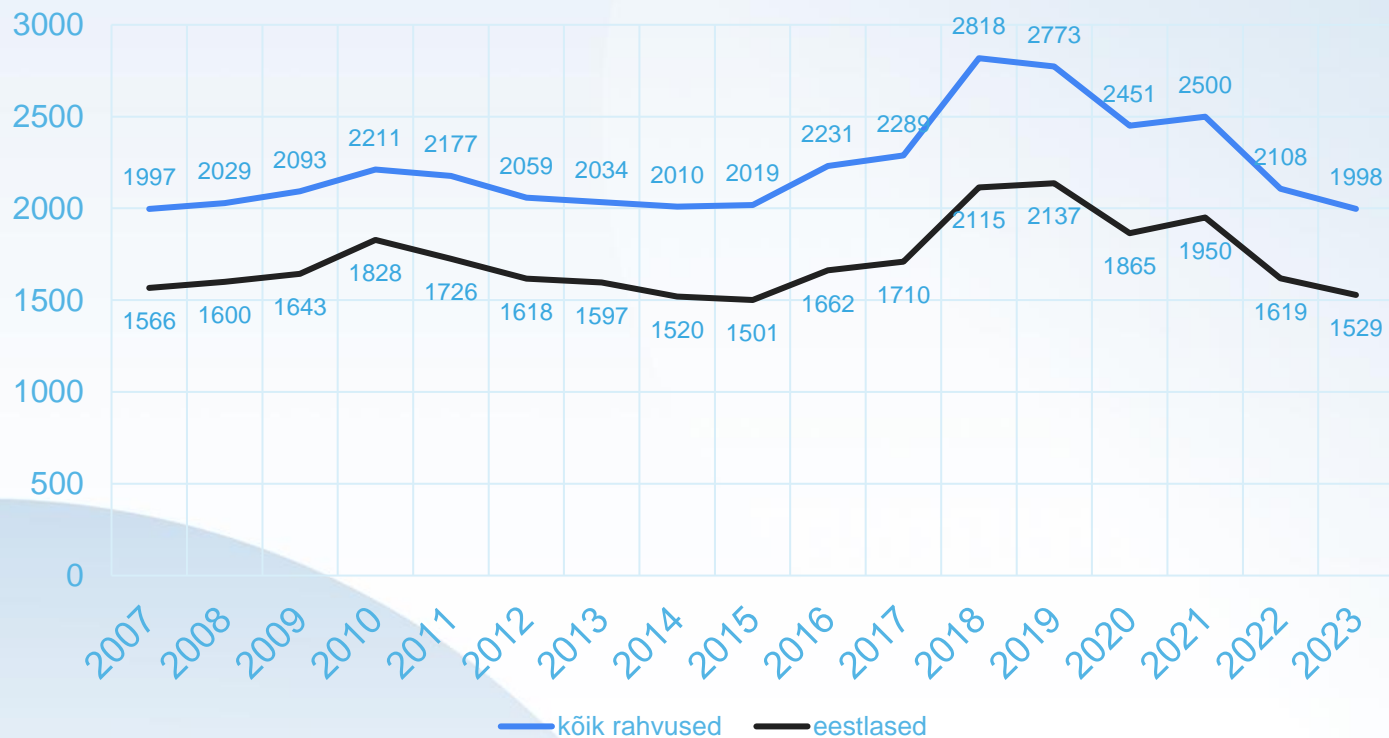
Seetõttu on põlvkonna suuruse muutumise mõju konkreetse aasta sündide arvule sünnijärjekorra lõikes erinev.

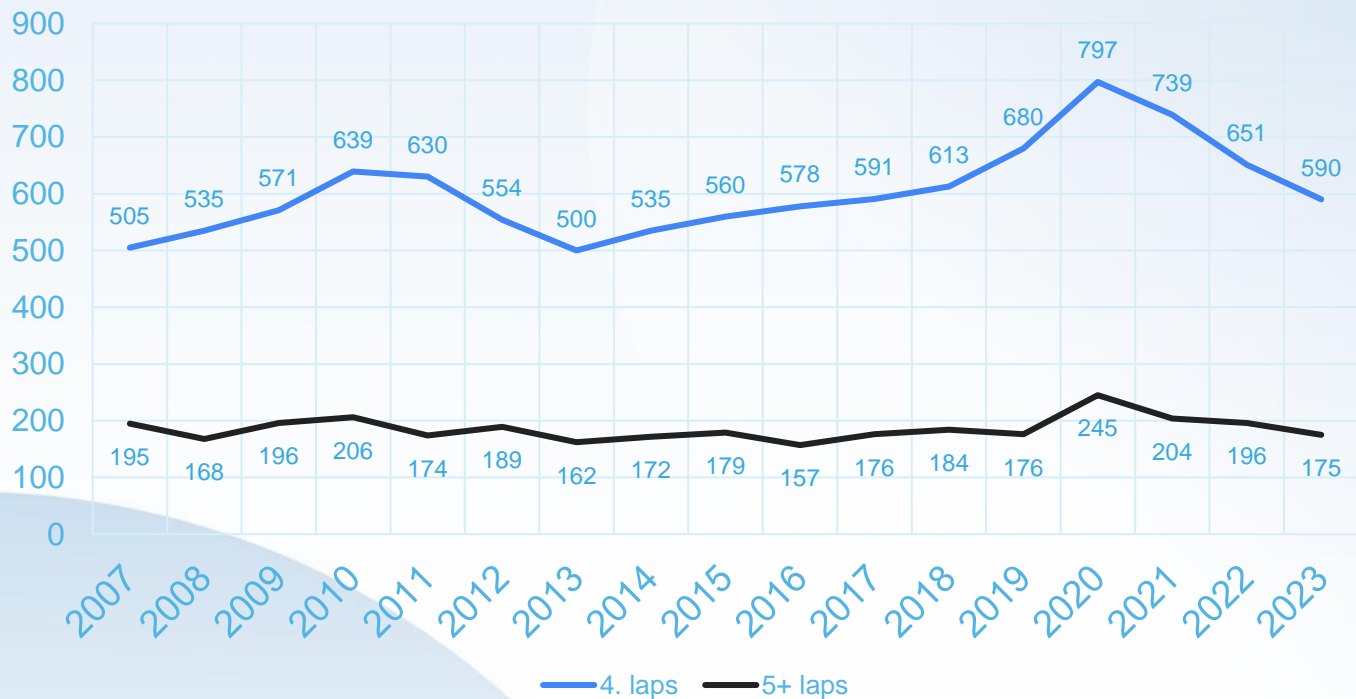
Esimesed ja teised lapsed

Kolmandad lapsed

Neljandad ning viiendad lapsed

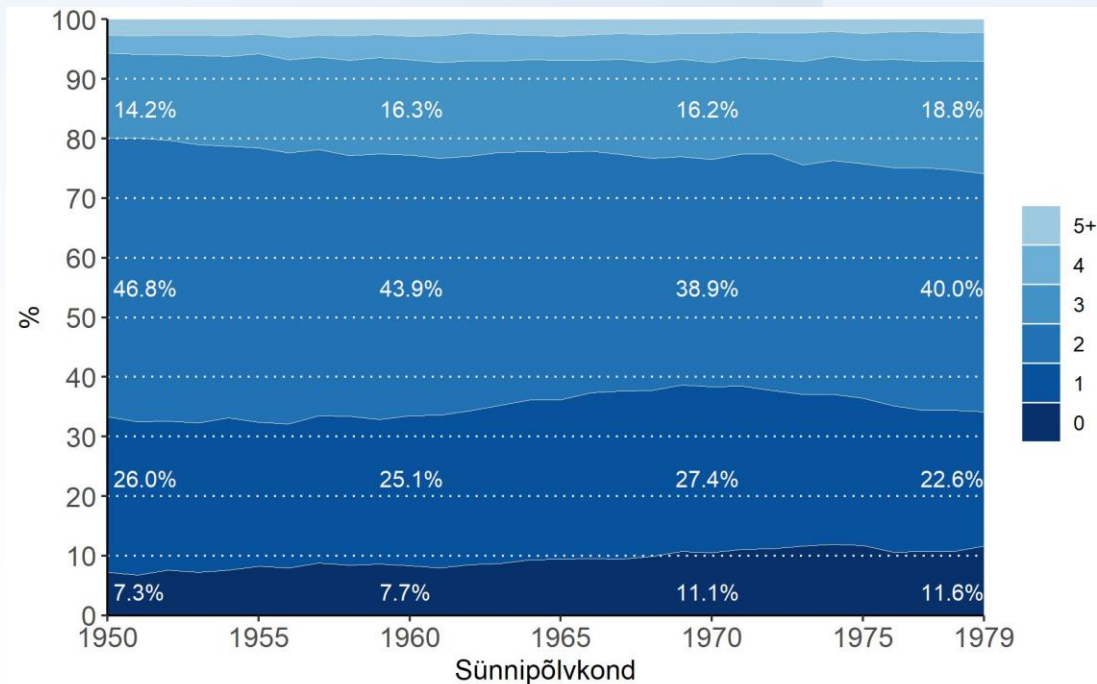

Sündimus liigub polariseerumise suunas

Keskmine laste arv sõltub erineva suurusega perede osakaalust:

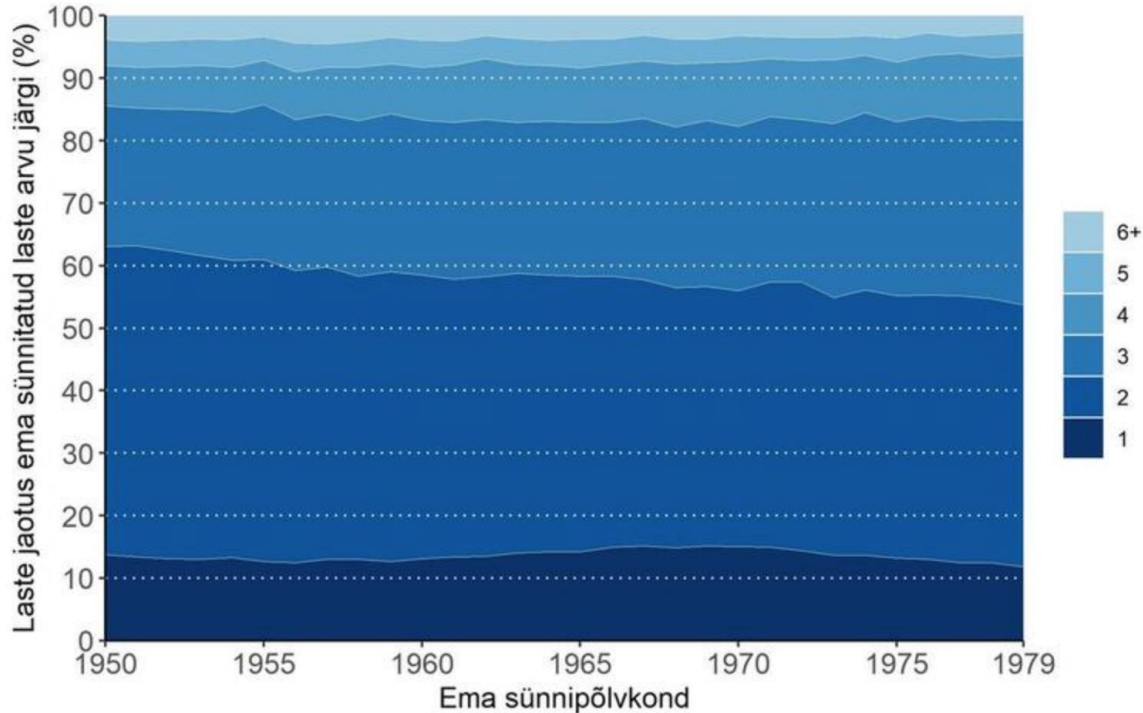
- Lastetus kasvab, sh soovimatu lastetus.
- Domineerib 2-lapseline peremudel, aga sellest ei piisa.

Taastetase eeldab 3+ lapsega perede suuremat osakaalu.

Erineva laste arvuga emade panus rahva järelkasvu

Joonis 4. Laste jaotus ema poolt sündinud laste arvu järgi, emade sünnipõlvkonnad 1950–1979, 2021.a ja 2011.a rahvaloendused.

Lasterikkad emad kasvatavad järjest suurema osa järelkasvust. Nooremate põlvkondade puhul on lasterikka pere järeltulijad umbes pool kõigist lastest (eestlased 50%, kogu rahvastik 45%).

Sündimust mõjutab väga lai tegurite kompleks

Millest laste saamine ja sündimus SÕLTUB:

1. kui suurel osal noortest on eeldused pereeluks

Eluhoiak – väärtused on muutunud individualistlikumaks, hedonistlikumaks; soovitud laste arv on vähenenud; ühiskondlikud hirmud (kliimapaanika, pessimism tuleviku osas); vähene religioosus; sündimust toetavaid sõnumeid on vähe, neid peetakse sünnitama sundimiseks.

Partner – meil on kõrge ühe inimese leibkondade osakaal, püsisuhteid vähem, seksuaalse sättumuse mitmekesisumine.

Sissetulek – noorena on sissetulek väiksem, on palgavaesust ja toimetulekuraskusi.

Oma eluase – perele sobiv eluase on linnas kallis, samas maal vähe tööd, transport kulukas.

Tervis – vaimse tervise halvenemine, kroonilised haigused, probleemid edasilükatud sündide tõttu.

Puudused eeldustes tähendavad sündide edasilükkamist ja kasvavat lastetust

2. kui võrd on laste kasvatamine enamusele jõukohane

Kulud (raha, aeg) – otsesed ja kaudsed kulud (nõ alternatiivkulud) kasvavad, ootused samuti

Teenused (lastele, vanematele) – lasteaed, kool, tervishoid, tugiteenused - hinnatakse kvaliteeti

Kui laste kasvatamine on liiga koormav, on pered väiksemad

Strateegia Eesti 2035 mõõdikud

Mõõdik	Algtase	Praegune tase	Sihhtase
Kohortsündimuskordaja	1,86 (2019)	1,82 (2023)	1,86
Rahvaarv, väljaspool Harju- ja Tartumaad elavate inimeste osakaal	1 330 068 (01.01.2021 seisuga) 42,9% (2020)	1 366 491 (01.01.2024) 41,4% (2023)	Rahvaarv ei vähene, piirkondlikud erinevused vähenevad
Kultuurielus osalemine	78,7% (2017)	73,8% (2020)	80%
Eesti keelt emakeelena kõnelejate ja kasutavate inimeste osakaal	eesti keelt emakeelena kõnelejate osakaal: 66,7% (2020) eesti keelt kasutavate inimeste osakaal: 91% (2021)	eesti keelt emakeelena kõnelejate osakaal: 66,6% (2022) eesti keelt kasutavate inimeste osakaal: 91,7% (2023)	eesti keelt emakeelena kõnelejate osakaal: ≥67% eesti keelt kasutavate inimeste osakaal: > 91%

Kohortsündimuskordaja 2013-2024 (keskmine laste arv 40-aastastel naistel)

Statistikaamet on hakanud avaldama strateegias toodud näitajate väärtusi

EE01: ARENGUSTRATEEGIA „EESTI 2035“ TEGEVUSKAVA MÕÕDIKUD | Näitaja ning Vaatlusperiood

Selles andmebaasis ei ole avaldatud väliskaubandusstatistika andmetabelid.

Väliskaubandusstatistika andmetabelid on avaldatud [väliskaubanduse andmebaasis](#).

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1.1 Kohortsündimuskordaja (40-aastased naised)	1,81	1,84	1,81	1,83	1,84	1,87	1,87	1,86	1,85	1,87	1,82	1,83

Rahvastikuprobleemidega tegelemisest Eestis

- Sündimuse toetamiseks on püütud luua strateegiat
- 2017. a veebruaris loodi Riigikogus probleemkomisjon rahvastikukriisi lahendamiseks.
- Komisjon käivitas Rahvastikupoliitika alused 2035 koostamise. Dokument esitati Riigikogule tutvumiseks 2018. aasta maikuu, kuid ei saanud ametlikult vastu võetud.
- Kodanualgatus tõttas appi.

PM AK 24.03

Aitäh!